

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
afzonderlijke nummers. » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » - 0.08
» » » 3000 » - 0.07

Redeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat, voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haugpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is: Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een lid in één's schenken van f 100, zijn donateur(ric).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
wenscht
te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van
den 190

Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.
Curaçao. — Weekoverzicht. — Oost-Indische berichten. — West-Indische berichten. — Uit Oost-Indische bladen. — De Vreemde Koloniën. — Voornaamste inhoud van Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Pas- serslijst. — Feuilleton.

CURAÇAO.

„Curaçao is weer uit de mode”, schrijft H. P. de Vries in de *Indische Mercuur* van den 2en dezer, om dan daaraan toe te voegen: „Na de laatste opflukking van officieele en particuliere belangstelling is het arme eilandje helaas weer in den doofpot geduwd. Het is jammer, want de eilandje, waaraan de kleine kolonie lijdt, eischt, voortdurende zorg en veel, zeer veel toewijding. Wij zijn 't wat den tekst aangaat, waarop de schrijver zijn predicatie opbouwt, geheel met ons eens. De anemische toestand, waarin de kleine kolonie, waartoe naar de schrijver wel zal men nog andere eilandjes dan eigenlijk Curaçao behooren, reeds sedert eenige jaren verkeert, eischt ongetwijfeld buitengewoon veel zorg en toewijding van de zijde van geneesheer en pleger. En juist, omdat we hiervan overtuigd zijn, doet het ons altijd onaangenaam aan, wanneer de heelmeeesters zich zien opwerpen, die zonder

FEUILLETON.

Een perronbezoek.

Van van dos-à-dos zijn voor 't station opgereden, ééne rij, evenwijdig aan de voorzijde van het gebouw; de beide koetsiers hebben 't zich gemakkelijk gemaakt en zijn lang uitgestrekt of in andere achtelooze houding, 't al slechts naar de paarden gekeerd op de met een geel wollen dek belegde zitplaatsen — lachend, pratend en weer, het lucifers verslindend strootje tusschen de witte tanden geklemd, zweepknallend af en toe tot tijds — een enkele, zoo even van een verren rit hier ge- trachtend zijne paardjes wederom geschikt te maken voor vervoer van het bij aankomst van den sneltrein ver- nieuwe vrachttje, door hunne beenen op te lechten voor één, en deze te doen knappen in 't gewricht, om den inlander gewoon is te doen met zijne handen — den vinger, knak een tweede, dan alle vingers tegelijk om deze de vereischte lenigheid te doen behouden. Men blik slaande op de omgeving dan zien wij hoe ginds een achtergrond een vriendelijk woelig tafereel zich voor ons ontrolt. Hoog boven den ingesneden weg ligt de pasar met hare kleine loodjes, waartusschen eene bonte menigte beweegt, ordelijk, netjes, geheel anders dan koopers en verkopers bij ons. Geen schreeuwiger loven en bieden en overschillig haast ziet de achter zijne waren op een gehurkte verkooper al dat volkje zijne uitstalling voor- toestaan. Ooh, de strijd om 't bestaan teekent zich zoo niet voor den inboorling gezegende land, waar deze zich niet kent geen gebrek, geen koude — de vruchtbare bodem doet hem nog wel het scheepje rijst, benodigd voor zijn onderhoud en de zon verlaat hier den arme niet, niet hetzij uit onbewolkten blauwen hemel hare stralen

rekening te houden met den algemeenen zieke- lijken toestand van den patient, zouden willen, dat men alle pogingen tot verbetering tot een der aangetaste organen zou beperken en smalend gewagen van elk ander streven dat ter verbete- ring mocht worden aangewend.

Zulk een heelmeeester herkennen we in de vol- gende passage uit het, hiervoren aangehaald artikel:

„Wij zouden het nieuwe tijdperk, dat Curaçao is ingetreden tengevolge van den acuten aanval van algemeene belangstelling willen noemen »de agrarische periode.» Bij alle maatregelen, die men genomen heeft, is de hoofdgedachte steeds geweest, dat Curaçao's wedergeboorte in direct verband staat met de herleving van den landbouw. Men benoemde een nieuwen gouverneur, die uit het hartje van Noord-Brabant kwam en van wien men blijkaar verwachtte, dat hij goed op de hoogte was van den landbouw, van tropische cultures in het bijzonder. Curaçao werd bezocht door eminent geleerde menschen, uit Holland gezonden, die over de mogelijkheid om van het eiland een vruchtbaar Eden te maken, zonder twijfel interessante rapporten geleverd hebben. Eene Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeveelt, Zoutaanwinning, Visscherij, enz. enz. werd opgericht en schijnt in korten tijd zooveel te hebben gepresteerd, dat hare voorzitter met een ridderorde bedeed werd. Kort geleden is de nieuwbenoemde Directeur van Publieke werken naar Curaçao vertrokken, na in Europa eene bijzondere studie te hebben gemaakt van artesische putten en de verschillende methodes om boringen te verrichten. Verder is er op het eiland een proefstation aangelegd, waarvan de practische resultaten, tot dusverre verkregen, ons nog niet ter oore zijn gekomen.

Men ziet het, de agrarische tendenz is duide- lijk waarneembaar.

En vraagt nu eens een Curaçaoenaar, hoe hij over die tendenz denkt. Hij zal zeer bepaald het hoofd schudden en U vertellen, hoe weinig hij van den nieuwen koers voor het heil van Cura- çao verwacht. Hij klaagt over slechte tijden, maar zal de schuld niet werpen op een mislukten oogst of op gebrek aan water.

Geeft Curaçao gelegenheid om handel te drijven en er zal aan die malaise een einde komen.”

Men ziet het, de commercieele tendenz is in dit schrijven duidelijk waarneembaar, eene ten- denz die zelfs niet schroomt zich van zoutelooze *would-be* geestigheden te bedienen om al wat niet met hare inzichten strookt tegen beter weten in te verkleinen of zoo'n beetje belachelijk te maken. Tegen beter weten in? Ja, want we kun- nen toch niet van iemand, die zich als heelmee- ster van het zieke Curaçao opwerpt, denken, dat hij zoo weinig op de hoogte is van het heden, dat hem b.v. onbekend zou zijn gebleven, wat de «Curaçaosche Maatschappij» gedurende haar

ruim tweejarig bestaan reeds in het belang van de kolonie heeft gepresteerd. Of, zegt het feit, dat zij er in slaagde, om voor het eerst te Wil- lemstad eene tentoonstelling van nijverheid en landbouw te organiseeren, den schrijver niets? En zou 't hem dan werkelijk onbekend zijn, dat de kolonie zich eerst sedert eenige maan- den in de aanwezigheid van een landbouw- deskundige op het eiland mag verheugen, doch dat toch reeds de inspecteur van den land- bouw, dr. van Hall, bij een bezoek aan Curaçao eenige practische wenken kon geven, waaraan de proefnemingen van den landbouwkundige, Rijkens, zeker niet vreemd zullen zijn geweest?

En wat die vraag aan een Curaçaoenaar be- treft, we hebben ons er niet toe bepaald, gelijk de heer d. V. dat schijnt te hebben gedaan, om het oordeel van een enkelen ingezetene of van een bepaalde categorie van ingezetenen der ko- lonie te vernemen, maar we hebben er eens de pers, die toch eenigermate kan worden geacht de publieke opinie weer te geven, op nageslagen en nog den 25n Juni ll. vonden wij in een ingezonden stuk in *De Weeker* de volgende opmerking:

„Wil Holland Curaçao in ernst helpen, men dient het land van dijken te voorzien; daarmede zal Curaçao een eigen bestaan worden verzekerd. Dat Curaçao vroeger productiever is geweest, is een feit en aan niets anders moet zulks worden toegeschreven, dan aan de duizenden dammen en slooten, waarvan men thans alleen de sporen ziet. Van ouden van dagen hebben wij meermalen gehoord, dat de slooten van «Poos Cabaar», «St. Michiel» en meer vroeger van zoetwatervisschen krioelden; zelve hebben wij een stroompje gekend, dat van uit Scherpenheuvel door Zuurzak liep; nog kan men op Zuurzak een gemetselde brug zien, waaronder vroeger het water stroomde en die reeds ettelijke jaren daar voor luxe staat.»

En de *Amigoe di Curaçao* heeft 't ook niet laten ontbreken aan steun van de verschillende voorstellen om verbetering te brengen in de ver- waarloosde watervoorziening van het eiland, welke alleen den landbouw, die vroeger produc- tief is geweest, er weder bovenop kan helpen. Nog in haar nummer van den 9n Juli ll. ver- dedigde zij het nemen eener proef met landbouw- geschut, welke ook door de heeren van Kol en Havelaar werd aangeraden, tegen het afwij- zend advies van dr. C. H. Wind in deze materie.

Wij weten het, er zijn stemmen in de kolonie opgegaan, die waarschuwen om niet alle heil voor de kolonie van den landbouw en de daar- voor verlangde watervoorziening te wachten. En we wijzen hier dan ook weer op het nuttig streven der «Curaçaosche Maatschappij», die der stroo- hoeden-industrie op Curaçao weer nieuw leven tracht in te blazen. We willen nog wijzen op het streven onzer Vereeniging om de kunstnijverheid ook in deze kolonie te bevorderen, een streven, waaraan de jongste curaçaosche tentoonstelling zeker ook

wel dienstbaar zal zijn geweest, af te leiden uit 't feit, dat reeds aangedrongen werd op het houden eener permanente tentoonstelling van voorwerpen van kunstnijverheid, te Willemstad, in navolging van Boeatan alhier.

Maar de handel dan? We ontkennen evenmin de voordeelen, die voor Curaçao zijn voortgevloeid uit den transit- handel, voornamelijk op Venezuela. Maar heeft niet de jongste door Venezuela getroffen maatregel ten duidelijkste aangetoond, hoe onzeker die bron van welvaart was?

We ontkennen evenmin dat in de laatste jaren, door verwaarloozing der landbouwbelangen, door verwaarloozing eener bestaande industrie, de handel, met name de transit-handel de hoofd- bron van welvaart, niet der kolonie, maar van hare hoofdstad uitmaakte, maar we vragen ons af, of in deze onzekere richting met blijvende verwaarloozing van den landbouw, die eens de hoofdbron van welvaart der kolonie uitmaakte, moet worden gestuurd?

Dit, zou men uit het schrijven van den heer de Vries moeten opmaken, is toch de weg, dien hij voorstaat, door alles wat op landbouwgebied en op het gebied der watervoorziening staat te ge- schieden en bagatelle te behandelen en in een ietwat belachelijk daglicht te stellen en daartegen- over het heil der kolonie op ééne kaart, die van den handel te zetten.

Dit neemt niet weg, dat wij de volgende wen- ken van den schrijver gaarne in overweging zou- den willen zien nemen:

„Zoover ons bekend is” zegt hij «bestaat er op Curaçao geen Kamer van Koophandel. Zou het in 't leven roepen van zulk een lichaam niet veel kunnen bijdragen tot eene toenadering tusschen handelsstand en regeering, tot een nauwer band, waardoor de Gouverneur de belangen der koop- lieden zou leeren kennen, en beter kunnen be- hartigen?»

Vooraf moet ook worden overlegd of de handel, die thans bestaat tusschen Curaçao en Columbië niet voor uitbreiding vatbaar is. Columbië heeft geene beperkende bepalingen in zijne wet- geving, waardoor de invoer van uit Curaçao komende goederen bemoeilijkt wordt. De zout- uitvoer van Curaçao naar Columbiaansche havens is niet onbelangrijk, Rio Hacha, de oostelijkste haven van Columbië drijft een levendigen handel met Curaçao, er zijn gevallen bekend van kooplieden uit Barranquilla, die met goed gevolg uit Curaçao goederen geïmporteerd hebben.

Als wij niet dwalen, is er eens sprake van geweest, een stoomvaartlijn in 't leven te roepen van Curaçao naar Savanilla, de haven van Bar- ranquilla. De Koninklijke West-Indische Mail- dienst liet met dat doel een schip bouwen, dat echter voor dien dienst niet geschikt bleek te zijn. Het is toen bij dien poging gebleven. Toch gelooven wij stellig, dat zulk eene lijn

„Heel aardig,” is 't met een fijn lachje gegeven antwoord. „Ik heb den mandoer 1) van 't hotel dan ook reeds de noodige instructies gegeven.”

„Wel verduiveld . . . juist wil de oude heer uitvaren, dat zulk een jong broekje 2) als de toegesprokene zich vermeten heeft om vóór hem, oud-Majoor en connaisseur de femmes, cré nom, deze ontdekking te hebben gemaakt als eensklaps. . . . „Ah, zoo Majoor, dat zie ik nu juist toevallig, pas maar op, dat zal ik mevrouw eens vertellen. Fi-donc, op uw leeftijd nog naar mooie inlandsche vrouwtjes te kijken.”

„Een vlug stemmetje, 't Indisch accent daaraan niet vreemd. Met een «pardon Willems», heeft de Majoor zich schielijk omgekeerd teneinde twee dames, die hem glimlachend aan- staren, te begroeten, zich tot de spreekster daarop wendend: „Ah mevrouw van Laar? 't Was of een voorgevoel mij herwaarts dreef. Vrouwelijk schoon oefent steeds een mag- netischen invloed op mij uit.”

„Dat meen ik zooveen te hebben opgemerkt,” spreekt het jonge vrouwtje, een schelmisch lachje hare woorden vergezellend.

„U verstaat mij verkeerd, mevrouw.” „Ah neen, ik begrijp u heel goed, ja? U tracht mij met complimentjes om te koopen. Nu enfin,” eensklaps gemaakte ernst den lach van 't aardig gezichtje verdrijvend. „Ik zal voor ditmaal maar eens wat door de vingers zien.”

De Majoor nu vragend, waaraan hij 't genoegen heeft te danken de dames hier te ontmoeten, verneemt dat de heer Van Laar met den sneltrein wordt verwacht, daar zijne gezondheid een verblijf in het bergklimaat noodzakelijk maakte.

„Toch niet ernstig hoop ik?” vraagt hij. „Och neen,” is 't antwoord schouderophalend. „'t Zal wel niet veel te beteekenen hebben, hij klaagt altijd zoo gauw.

1) eerste bediende. De hotelmadoers zijn steeds op de groo- tere verkeersplaatsen bij aankomst der treinen aanwezig. 2) jong broekje geliefkoosde benaming voor de jongere lieden, hun door het oudere geslacht toebedeeld.

productief zou kunnen worden gemaakt, mits een geregeld dienst kon worden onderhouden tusschen Curaçao en Colon en de schepen alle Columbiaanse havens aan de noordkust aandeden. Wij maken ons sterk dat de onderneming, die zulk een dienst in 't leven roept, kan rekenen op den steun en de medewerking der Columbiaanse regering, die er groot belang bij heeft, dat hare havens onderling verbonden worden door een geregeld varende stoomvaartlijn.

Maar, was het, zoo vragen we ons nog eens af om deze o.i. nuttige wenken tot aansporing hoofdzakelijk van het particulier initiatief te plaatsen, noodig om alles, wat in een andere richting van bestuurswege geschiedt om, gelet op Curaçao's verleden, aan de kolonie met vrij groote mate van zekerheid een *bestaan* te waarborgen, af te tuigen, omdat er nog een ander middel bestaat, dat 't tot nu toe niet bijster groot particulier initiatief dienende, die waarborg zou kunnen vermeerderen?

Neen, Curaçao is kwijnende. De handel, niet altijd langs rechte wegen geleid, der kolonie eenmaal voorspoed brengende, is ziek. De landbouw kwijnt. De industrie idem.

En nu gaat 't niet aan, om den handel alleen bij den kop te nemen en dien, met kunst- en vliegwerk, op te willen beuren. Neen vooral niet den handel alleen. Want een, door landbouw, vee- teelt, en industrie welvarende kolonie Curaçao kan aan Willemstad bronnen voor den handel openen, maar een door den handel welvarend Willemstad stampet omgekeerd geen mais uit den verdorven bodem der buitendistricten en van Bonaire en Aruba, doet op Saba, Sint Eustatius en Sint Martin de eenige bron van welvaart die van den landbouw, voor de eilandbewoners niet weder vloeien.

Neen, wij hopen voor de kolonie dat de regering volharder in haar streven, om der bevolking door waterschaffing, landbouwvoorlichting enz. werkelijke *bestaan*smiddelen te openen. Zij kan den grond, die eens productief was, dwingen dit weer te worden, maar den handel te willen dwingen, zonder dat energie en initiatief van de handelaren zelve daartoe medewerken, zou o. i. voor de regering een werk wezen, waarvan weinig heil te verwachten is.

Men spore vooral nederlandsche energie en initiatief aan, wijze den handel nieuwe wegen, gelijk de heer de Vries er een aangaf, trachte hiervoor den steun der regering te verwerven, die ten deze veelal in moreelen zin reeds veel ten goede kan uitwerken, maar trachte nimmer aan één groot belang een ander, levensbelang op te offeren.

Het eene ga zooveel mogelijk met het ander hand aan hand. De West-Indische Maildienst, die nu zeker ook den nadeeligen invloed der venezuelaansche additionele rechten zal ondervinden, zou willicht dit schadepostje weer kunnen goed maken door hare poging van weleer te hervatten en tot 'n goed einde te brengen. De kolonie zou ze hiermee echter in den kolonialen handel 'n goeden dienst bewijzen, waarvoor een wederdienst niet anders dan billijk kan worden geacht, want mocht ook voor Columbië evenals dat ten opzichte van Venezuela geschiedde een buitenlandse maatschappij zich van de officieele kustvaart weten meester te maken, dan zouden onze curacaosche handelaren, al bleven Columbië en de kolonie ook nog zulke goede maatjes, zich al heel spoedig de columbiëansche markt voor den neus zien afsluiten door dezelfde beperkende bepalingen als die, welke Venezuela nu in toepassing gaat brengen. Men trachte dit te voorkomen en er zelf zijde bij te spinnen.

Maar intusschen onthoude men Curaçao niet langer dan nu nog noodig is het water, dat één Curaçaoenaar blijkbaar niet noodig acht, maar waarnaar de curacaosche bevolking in haar geheel snakt als naar een middel, dat redding zal brengen uit bange nood, terwijl de handel dan 'n handje kan helpen om de oude welvaart weer in het leven te roepen.

Week-Overzicht.

Voor heel de journalistische wereld is 't komkommertijd, waarom dus ook niet voor ons? De heer Henniker Heaton, lid van het Engelsch Lagerhuis heeft het daarom zeker ook noodig geacht, om ons aan een weinig stof te helpen. Zijne

Maar toen 't voor mij bepaald noodig was naar boven 't komen, toen was 't maar altijd, vrouwtje, is 't nu wel zoo noodig?" dit laatste op lijzigen toon. "En" zich tot haar metgezellen wendend, "t was toch werkelijk hoog tijd, niet waar Betsy?"

De toegesprokene knikt even toestemmend 't hoofd met een allesbehalve overtuigd "zeker."

"Natuurlijk mevrouw, daar twijfelt niemand aan," valt de Major spotlachend in. "Laat eens kijken, u kwam gelooft ik den twintigsten Juli hier aan op den dag van 't groote feest in de societiet; zeker, des avonds had ik nog 't genoegen een dans van u te bekomen."

"Kopje in den nek, een nijdig vlammen der vurige oogen."

"U schijnt een groot herinneringsvermogen te hebben."

"Zoude ik dan zoo spoedig den avond moeten vergeten, waarop mij 't onschatbaar voorrecht ten deel viel u voor 't eerst te ontmoeten?"

Omiddellijk klaart 't gezichtje weder op.

"Maar mevrouw, dan zullen we u morgen wel bij onze picnic moeten missen?"

"Waarom?" schouderophalend weder. "Voor ziekenverpleegster deug ik nu eenmaal niet, dat weet Van Laar zelf ook wel. En dan heusch, 't zal zoo erg niet wezen, misschien neem ik hem wel mee, een vroolijke gast te meer. Ha! ha!"

De Major is reeds genoeg te weten gekomen omtrent Van Laar om zich dezen voor te stellen als iemand, die niet de minste aanspraak maken kan op den naam een vroolijke gast te zijn, maar kan het toch niet met zijn goed hart overeen brengen, om in te gaan op dit stuitend lachen over den afwezigen echtgenoot.

"Pardon dames, daar zie ik juist een kennis, dien ik noodzakelijk spreken moet."

En den hoed lichtend gaat de oude heer zijns weegs.

't Is intusschen levendig geworden op 't perron.

1) men spreekt in de lager gelegen streken in Indië van het hoogere bergland als "boven", in tegenstelling van "beneden" d. i. de laagvlakte.

laatste interpellatie, welke lord Percy geen andere verklaring ontlokken kon, dan eene verwijzing naar hetgeen deze reeds, ten opzichte van eene te voren, door den heer Heaton gestelde vraag had opgemerkt, geeft ons aanleiding tot de volgende opmerking.

Gold het toen voor den heer Heaton te trachten zoogenaamd om de engelsche regering te bewegen de onze de wet te stellen inzake de wijze waarop de Gajoes tot rede moeten worden gebracht, nu wilde de heer Heaton het geschil? tusschen den, zich reeds aan ons gezag onderworpen hebbenden sultan van Atjeh en ons land aan een scheidsrechtelijke uitspraak onderwerpen zien.

Ware die vraag een vijftien of twintigtal jaren geleden te berde gebracht, toen het gemodder in Atjeh van onzen kant zelf velen hier te lande tegenstond dan zou zij eenigermate begrijpelijk zijn geweest. Maar, toen bestond er nog geen Hof van arbitrage, maakten de singaporesche en penangische kooplieden nog, niettegenstaande den goeden wil ten onzen opzichte van het bestuur der Straits Settlements, goede zaken met den smokkelhandel op Atjeh, en was Sabang nog niet daár om aan Singapore en Penang concurrentie aan te doen.

De heer Henniker Heaton beriep zich in zijn afkeurend oordeel over den stand van zaken in Atjeh, welke hem het denkbeeld aangaf den armen luitjes in dien kleinen hoek van Sumatra verler lijden door den oorlog te besparen door alle mogelijke twistpunten scheidsrechtelijk uit de wereld te helpen, op het schrijven van een, in zake het bestuur in Nederlandsch-Indië bevoegd beoordeelaar, die zelfs de Gajoes en hunne gewoonten schijnt te kennen, hoewel zoover ons bekend is, met de eerste colonne van Daalen de eerste Europeanen die streken hebben betreden. Die aanhaling van den "bevoegden beoordeelaar" doet ons twijfelen of we het wel bij het rechte eind hadden, toen we de eerste interpellatie van den heer Heaton toeschreven aan eene soort revanche, naar aanleiding van onze houding gedurende den zuid-afrikaanschen oorlog.

Het komt ons nu veelver voor, dat de heer Heaton onbewust zich tot mondstuk heeft gemaakt van den een of anderen Straits-intrigant, van welk type de singaporesche en penangische lokale pers steeds bereid was de meest hatelijke uitingen over het nederlandsch-indisch bestuur over te nemen, in tegenstelling zeggen we met het optreden van het bestuur der engelsche nederzettingen aan de Straat van Malakka, hetwelk — in eene der zaakrijke atjeh-correspondentiën aan de *Nieuwe Courant* wordt hierop zoo terecht gewezen — steeds de meest correcte en welwillende houding tegenover het indisch bestuur aannam.

Voor den handel van Singapore en Penang is onze nieuwe haven op het eiland Wel een doorn in het oog. En beseffende, dat we nu in Atjeh op den goeden weg zijn om daar rust en orde duurzaam te verzekeren, welke niet anders dan aan de opkomst van Sabang ten goede komen, schromen de intriganten ginds niet om een geacht afgevaardigde er in te laten loopen tot het doen van een stap, die hunnerzijds geenszins beoogd is om ten een spoediger beëindiging van den Atjeh-oorlog te geraken, maar om behoorlijk door de Straits-pers gecommuniceerd, door tusschenkomst van de onverzoonlijke Atjehsche rfidgiés aan den overval, den nog in geringen getale overgebleven hoofden van het verzet in Atjeh en wankelmoedigen te worden medegedeeld.

De "Urheber", van dezen storm in een glas water hebben tevens gemeend, dat het nu juist het geschikte oogenblik was om weer in Atjeh te stoken en der verzetspartij nieuwe hoop te geven, nu de ziel der pacificatie van dat gewest, dit verlaten heeft, maar zij vergeten dat deze mannen heeft achtergelaten, die in zijn geest het werk zullen voortzetten.

Oppassen, zal 't thans echter in Atjeh eene wijle, nog meer dan anders, de boodschap wezen.

Op den jongsten, vierden gereformeerden zendingdag onlangs op het huis ter Heide gehouden, was de heer J. van Lonkhuisen, predikant te Aardlanderveen zoo welwillend om het javaansche volk te kenschetsen als "godsdienstig laag staand en moreel diep gezonken." We weten niet, hoe deze voorganger in naastenliefde er toe komt, om zulk een onjuist en onrechtvaardig oordeel over de Javanen uit te spreken. De heer J. J. Verwijnen, gepensionneerd kapitein van het indisch leger, heeft den spreker van toen in een ingezonden schrijven aan de *Nieuwe Rott. Cour.* over zijn, van volslagen onkunde getuigenden uitsval ter verantwoording geroepen. Is het op die manier, dat de geloovigen moeten worden aangespoord, om hun penningjes te offeren, ten einde licht te brengen in zooveel duisternis? We zouden dan moeten gelooven, dat de, overal met verontwaardiging afgewezen leus, dat het doel de middelen heiligt, toch nog enkele aanhangers vindt.

De Surinaamsche bladen hebben reeds het bericht gebracht, dat de werkzaamheden op Granplac van de Mijnbouw-maatschappij Suriname zijn gestaakt. Dit bericht werd bevestigd door de volgende mededeeling van het bestuur dier Maatschappij:

"Het ongunstige resultaat, door de *Mijnbouw-Mij. Suriname* verkregen sedert den aanvang der machinale exploitatie van een deel harer terreinen in Suriname, heeft der directie verplicht, deze ontginning te staken.

De onvolledige goudopbrengst van den baggermolen was een direct gevolg van de vele bezwaren, welke voortdurend werden ondervonden en die een geregeld verloop van den arbeid in hooge mate belemmerden; zij zijn in hoofdzaak toe te schrijven aan de locale toestanden in het binnenland

Hier eene Indo-Europese familie, die een plezierreisje gaat ondernemen — schreeuwerige kinderen, schreeuwerige moeder, een sullige vader, een veeze oude baboe, 't jongste kind in een verkleurden slendang voor zich uitdragend, 't oude mensch een harer vervelende slaapliedjes intoneerend. "Njo, non, hier blijven — jullie niet loopen op die rails — als straks komen die trein bij rijdt over — Mari, njo, 't bij dit laatste met een nijldigen ruk aan 's jongensken eene arm trekkend. "Tida dengar apa mama bilang, 't) hé." Nog een ruk, die 't jonge mensch aanleiding geeft een keel van belang op te zetten.

Mama, nu eenigszins maloe voor het talrijk publiek, tracht den zoon tot bedaren te brengen, die niets beters weet te doen dan zijne moeder, die zich met allerlei vriendelijke woordjes tot hem overbuigt, een klap in 't gezicht te geven.

Papa moet er thans bij te pas komen om in een afgelegen hoekje van het station de lijfstraffelijke rechtspleging op zontiefte toe te passen.

Ginds zien we een vette, dikke Chinese matrone, één kwab als 't ware, den geldzak in de hand, rammeland de daarin aanwezige rijksdaalders — hinderlijk geluid voor een jeugdig ambtenaar op minimaal tractement; in 't midden van de maand nog wel.

Verderop weder zien wij eene aanzienlijke Indische vrouw met haren stoet van volgelingen, allen een deel der bagage en reisbenodigheden dragend, pakken en pakjes van allerlei vorm en grootte, kleedingstukken bevattend zowel als vruchten en de ingrediënten van het onmisbaar srihrupimpe — het gevolg plotseling als op commando hurkend nu de radenajoe 't) blijft staan.

Elders merken we een paar oud-gedienden op, zoogenaamde sergeburgers, wijl zij zich in het sergekak, dat als hun eigendom hun bij 't verlaten van den dienst gelaten werd, bijgen toeten, natuurlijk ontdaan van alle mogelijke insigniën. Zij wachten hier de aankomst van den sneltrein

1) kom hier.
2) niet hooren wat mama zegt. Hoor je niet wat mama zegt?
3) vrouw van een aanzienlijk inlandsch hoofd of ambtenaar.

van Suriname, welke een onoverkomelijke hinderpaal schijnen te vormen voor iederen arbeid op groote schaal in die kolonie.

Hoewel door de *Mijnbouw-Maatschappij Suriname* in elk opzicht en in den ruimsten zin was voldaan aan de eischen, welke kunnen en mogen gesteld worden, om a priori aan een goudbaggerexploitatie een succes te verzekeren, zoo bleek niettemin in Suriname dit succes niet bereikbaar.

Omtrent de verdere bestemming van de terreinen der Vennootschap en van haar kostbaar materieel zal t. z. t. aan aandeelhouders een voorstel worden gedaan."

Die toestanden, welke een onoverkomelijke hinderpaal schijnen te vormen voor iederen arbeid op groote schaal in de kolonie, schijnen dan toch niet overal te worden gevonden, waar zowal men in onze west-indische rubriek kan lezen de "Compagnie des mines d'or" in het Lawa-gebied, de zeker niet minder groote bezwaren wel wist te overkomen en in het afgelopen jaar een winst kon boeken van f 30000 of 6 procent van het maatschappelijk kapitaal ad 1 miljoen franken.

De débâcle van eerstgenoemde maatschappij, welke wij ten zeerste betreuren, wijl daardoor weer voedsel zal worden gegeven aan de bekende pessimistische beschouwingen over Suriname, en ook wijl daarmee weer zooveel nederlandsch kapitaal zal verloren zijn, zal zeker tot meerdere voorzichtigheid aansporen.

Hopen we intusschen, dat de "Concessies Gros", die nu het benodigde werkkapitaal hebben gekregen, het bewijs zullen leveren, dat naast de genoemde fransche maatschappij ook andere maatschappijen met vrucht den arbeid op groote schaal in de kolonie kunnen ter hand nemen.

Uit de pers. Javaansche aristocratie. *Ag. Hbl.* van den 5en dezer. Iets over Curaçao. *Indische Mercur* van den 2en dezer. De Koninklijke. Een polemiekje. Een keerpunt. *De Groene* van den 7en dezer.

De, door de *Nieuwe* opgeworpen quaestie, of de regering den onlangs voor het groot-ambtenaarsexamen geslaagden prins, Koesoema Yoeda, uit het huis van Pakoe Alam, bij het europeesch binnenlandsch bestuur zou plaatsen, is sedert, behoudens de beslissing der indische regering, zowal genoemd blad wist mee te deelen opgelost door 't feit, dat de betrokkene eene plaatsing bij het onderwijs ambiëert.

De quaestie zelve wordt in vorengenoemd nummer van het *Handbl.* aan een bespreking onderworpen, waarin het zich als volgt uitlaat:

"Wat zal de Indische Regeering doen?"

Zoolang er eene volstrekte afscheiding bestaat tusschen Europeesch en inlandsch bestuur, kan zij er, dunkt ons, niet aan denken een Javan te benoemen tot controleur, assistent-resident of resident, — evenmin als zij er ooit aan denken zal van een Europeaan te maken een Javaansch regent.

Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur is juist het eenige in 'den Burgelijken dienst' wat de heer Koesoema Yoeda niet kan worden.

Maar o. i. is dat geen bezwaar. Bij de departementen van algemeen bestuur of de algemeene secretarie zal hij carrière kunnen maken; men zal hem, als adviseur voor inlandsche zaken, kunnen toevoegen aan dr. Snouck Hurgronje en zelfs, indien hij daarvoor geschikt blijkt, tot diens opvolger kunnen bestemmen; voor knappe en ijverige menschen is in Indië altijd wel een geschikt emploi te vinden, — wij maken ons daarvoor allerminst ongerust.

Aannemende dat de onstandigheden niet medebrengen dat hij 's lands dienst verlaat, schijnt het ons ook geenszins onmogelijk dat hij te eeniger tijd wordt geplaatst aan het hoofd van een regentschap, wanneer daar de aangewezen opvolger (zoon of nabestaande van den vorigen regent) ontbreekt of voor eene benoeming niet in aanmerking komt. Wij zouden de benoeming van zoodanige regenten zeer toelijken, want daarmede zou de bemoeing van de Europeesche ambtenaren eene belangrijke beperking kunnen ondergaan. Wanneer men het eenmaal zoover heeft gebracht dat de regenten even ontwikkeld zijn als de Europeesche ambtenaren, dan behoeven zij de leiding van deze niet meer en blijft alleen controle, toezicht van de residenten noodig. Dit schijnt ons de hoogst wenschelijke toekomst. Hoe meer wij gaandeweg het eigenlijk, inwendig bestuur over de inlanders kunnen overlaten aan vertrouwde, bekwaame inlandsche hoofden — hoe beter.

Onze Europeesche ambtenaren, hoe verdienstelijk ook, blijven toch altijd vreemdelingen... en trekvogels!

Laat de Indische regering alzoo, door de wijze, waarop zij Koesoema Yoeda zal behandelen, bij de zonen der Javaansche regenten den lust opwekken, zijn voorbeeld te volgen. Het is hare taak, de Javaansche aristocratie te vormen tot vertrouwde en degelijke leidslieden van hun volk.

Eenigszins in verband hiermede stellen wij de vraag, hoe het toch staat met de quaestie der opleiding van zonen van inlandsche hoofden tot officier bij het Indische leger. Het denkbeeld vond groote sympathie bij den afgevaardigde Idenburg, maar is na diens optreden als Minister nog niet verwezenlijkt."

Onze lezers weten, dat het denkbeeld om aan inlandsche jongelieden van aanzienlijke afkomst de gelegenheid open te stellen, om den officiersrang te bereiken, reeds in Engelsch-Indië toepassing vond, naast de reeds lang bestaande instelling van den inlandschen officiersrang, die uit de geleerden kan worden bereikt en uitsluitend bij de inlandsche korpsen bekleed.

Hoe eer dit voorbeeld op eenige wijze in Indië navolging vinde, hoe beter.

af om eventueel passerende, "ouwe kameraijen" de hand te drukken. Lastige luidjes dikwerf der sergeheeren, houders van geheime drankwinkels en speelhuizen, opkoopers van militaire kleedingstukken, vechtersbazen, van alles vindt men onder deze categorie van ingezetenen vertegenwoordigd — een enkele slechts het handwerk van voorlezen, voordat hij 't soldatenpakje aantrok, weder opnemend ten nutte van 't algemeen en van de eigen beurs.

Tusschen deze typen door inlanders, chineez, een waar mengelmoes, die zich eensklaps onrustig begint te toonen — eene onrust overal op te merken niet waar, wanneer de stoomlucht van den locomotief de nadering van den reeds lang verbeiden trein aankondigt.

Eénige seconden nog en deze komt op de gewone manier het station binnenrijden, alleen de locomotief, onder de glazen kap gekomen, een wolk van rook en stoom verbreidend, vriendelijke attentie van den inlandschen machinist tegenover 't perronpubliek.

Daar houdt 't gevaarte stil en een officier van gezondheid ijlings den trein verlatend spoedt zich naar den ons bekenden "Majoroer."

"U kent zeker wel alle menschen van de plaats. Is mevrouw Van Laar ook hier?" vraagt de dokter haastig.

"Ja,"

"Neen, niet wijzen Majoroer. Tracht u haar weg te krijgen, haar man is even voor 't laatste station in den trein overleden. Bereid haar tenminste voor."

"Goed dokter, maar." — Het gesprek tot nu toe op fluisterenden toon gevoerd zijnde, gaat de "Majoroer" luide voort. "Is mijnheer Van Laar niet medegekomen?"

"Neen," antwoordt de dokter, de bedoelingen van den ander radend.

Fluks begeeft deze zich eerst rondziende naar mevrouw Van Laar en de haar vergezellende dame, die zich evenwel op eenigen afstand van den trein hebben opgehouden.

"Och, ik houd niet van die malle vertooningen, we zien elkaar nu toch weer genoeg," had 't jonge vrouwtje geoordeeld.

"Dames, mag ik u een plaats in mijn wagen aanbieden."

Betreffende hetgeen de heer de Vries in de *Indische Mercur* over Curaçao ten beste geeft, zijn we zoo vroeger ons hoofdartikel te verwijzen. 't Is werkelijk jammer, dat de schrijver overigens nuttige wenken in een aan de zaak schadelijk eenzijdig kleed heeft gewikkeld.

Naar aanleiding van een correspondentie van den bekende heer van Oss in de financiële rubriek van de *Tijds.* van deze door de *Dag. Beurs-Conn.* terecht gewezen, als omtrent de Koninklijke onjuiste voorstellingen aan het blad hebben gegeven. In een schrijven aan de *Alta.* waarin deze terechtwijzing werd overgenomen, houdt de heer van Oss zijn bewering vol, dat de daling in den waarde der aandelen van de Koninklijke verband houd met Rookfeller's concurrentie in zake het artikel benzine, waaraan de maatschappij in hoofdzaak de groote winsten der laatste jaren zou hebben te danken.

Wie het doodsklokje over Indië, trots 't optreden van gouverneur-generaal van Heutsz, wil hooren luiden; zich niet verontwaardigen wil over den jongsten "vredesginsgrun" en het "vreugdegekrisch" over generaal van Heutsz' benoeming, verwijzen we naar de jongste *Groene*.

Oost-Indische berichten.

Witte Kruis-Kolonie. De gouverneur-generaal zond aan deze kolonie te Salatiga een persoonlijke van f 250.

Ofschoon daartoe geen verzoek was gedaan, heeft de regering er over gedacht om aan deze kolonie een lijksche subsidie te verleenen. Thans echter is beslist er geen subsidie zal worden verleend, lezen wij in de *Sem.*

Java—Japan—Chinalijn. Door de regering aan de residenten op Batavia, Semarang en Soerabaja gegeven van het plan, met het doel hun advies daarover vernemen, om met de stoomvaart-maatschappij Java—Japan—Chinalijn een overeenkomst aan te gaan voor het verkeer naar en van Japan gepensionneerde ambtenaren en militairen, die in plaats van naar Holland als gouv. passagiers naar China of Japan wenschen te gaan. Ook is het denkbeeld geopperd om de uit Ned.-Indië verwijderde Chineezers deze booten naar hun negorij terug te zenden.

Dienstreizen. Burgerlijke landsdienaren en andere personen behoeven voortaan geen gebruik te maken van spoor- en stoomtramwegen, voor zoover deze gelegen zijn in de richting der plaats van bestemming van den reiziger, in de gevallen, waarin dit door den onmiddellijken van den reiziger in het belang van den dienst noodzakelijk wordt geacht.

Prijsvraag-Sirihverhandeling. Aan den H. A. Rookmaker, oud assistent-resident te 's-Hage is gouden medaille toegekend voor de beantwoording van de vraag, uitgeschreven door de commissie voor het Koninklijk Museum te Haarlem voor de beste bijdrage tot de beantwoording van het gebruik der sirih in N.-O.-Indië, waarop 10 woorden waren ingekomen.

Persdiefel. De raad van justitie te Soerabaja heeft mr. W. F. Schimmel, redacteur van de *Soer. Ct.*, schuldig verklaard aan laster jegens den regent van Soerabaja, hem deswege veroordeeld tot een geldboete van f 100 subsidiair 15 dagen gevangenisstraf en tot betaling der kosten.

Naar de Alas-landen. De *Sum. Post* weet mededeelen dat de overste Bleckman den 17en Juli met de colonne Wilhelm, die 11 Juli uit de Alas-landen te Moei terugkeert, op marsch zou gaan, ten einde de colonne van den kapitein de Graaff te ontmoeten. Een officier van gezondheid zou de colonne vergezellen. Luitenant van Cappel moet uit Kwala Simpang ontboden zijn, om met deze colonne mede uit te rukken. Indien de gezondheid van luitenant van Cappel het toelaat, gaat ook deze officier mede evenals luitenant van Rhenen, wanneer hij vóór 17 Juli te Moei is aangekomen.

Ambonia. Blijken een telegrafisch bericht van den resident van Ambonia van 2 Juli is de algemeene politieke toestand over het algemeen gunstig. Enkele gevallen van pokken kwamen voor ter hoofdplaats Ambon en op de eiland Boeroe, alwaar respectievelijk 3 en 10 personen daaraan zijn overleden; de noodige voorzieningen zijn genomen tot tegengang der ziekte. Overigens was de gezondheidstoestand vrij gunstig.

De prang sabil. De *Maturam* deelt mede, dat de dessa Krapjak van het regentschap Kalasan weer een hadji in lechtenis is genomen, die bevrield was met de voren opgevatten hadji Abdoel Djalib en die zich met al zou hebben schuldig gemaakt aan gevaarlijke geestesdrift.

Hetzelfde blad meldt dat 400 opgezeten van de onderneming Gemanprich zich gezamenlijk hebben begehven den panewoe, om zich te beklagen, dat zij in drie maanden tijds geen betaling hadden ontvangen voor geleverde en daarom te vergeefs vroegen. De klagers eischten ontslag van den administrateur en twee hoofdgeemploijders der onderneming. Deze onderneming ligt in het regentschap in de afdeling Klanten der residentie Soerakarta; zij wordt geëxploiteerd door een naamloze vennootschap, wier hoofdstad is te Rotterdam; administrateur is de heer M. W. Geestdijck.

Vulkanen op Java. De correspondent van de *Alta.* te Batavia seinde in de afgelopen week dat er een hoogte werking van den vulkaan Slamet merkbaar is, kenmerkende door aschregens. Ook de Smeroe werkt. De schokken werden gevoeld.

Uw man is niet medegekomen, mevrouw. Maar ik heb niet tijd, ik moet onmiddellijk naar huis. Gaat u mede, dames?

"Niet medegekomen? Wat doet die sukkel me dan schrijven, dat hij met dezen trein zou komen. We hebben 't waarlijk druk genoeg met de voorbereidende maatregelen voor onze picnic. Gaarne, majoroer. Ga je mee, Betsy?"

En reeds wendt 't drielich zich tot heengaan, als eene de met "Betsy" aangesprokene blijft staan.

"Hé, daar schijnt iets te zijn gebeurd. Kijk eens, wat een ooploer."

"Dames, ik heb heusch geen tijd," spreekt de mevrouw snel der spreekster van zoo even iets in 't oor fluiserend dat haar een oogenblik zichtbaar doet ontstellen, maar onmiddellijk beheerschend en den toestand overziende wijst zij zich daarop tot hare vriendin.

"Komt, 't zal wel niets bijzonders wezen. Kom mee naar de majoroer wacht onz."

Telaat echter. Mevrouw Van Laar is steeds blijven staan en ziet nu hoe men onder een grooten toeloop volks een passagier uit den trein draagt; 't gelaat kan zij evenwel door de groote menigte daaromheen niet onderscheiden. Nieuwsgierigheid, instinct drijven haar voort. De man tracht haar tegen te houden; tevergeefs het stompje in linkermouw valt machteloos terug. Dan ziet hij, hoe jonge vrouw zich een weg baant door de menschenmassa en eensklaps — een gil — hartverscheurend, alles dringend.

Bewusteloos is 't vrouwtje naast 't lijk van den "sukkel" ineengezakt.

Comedie? Oeh neen — zij verloor toch in hem den man die als een slaaf zwoegend, eigen lijden niet tellend, haar de gelegenheid stelde alle hare grillen bot te kunnen ventileren alle hare wenschen ingewilligd te zien.

Die gil — 't was een kreet van angst voor de toekomstige "Arm vrouwtje", mompelt het niet-wetend publiek.

Maar de stationschef laat afbellen — en doodgewoon ware er niets gebeurd verreekt wederom de trein, de passagiers slechts uit de tramptjes hangend, om nog zooveel mogelijk te genieten van 't interessante geval.

De Slamet is, zoals bekend, een vulkaan op de zuidelijke grens der residentie Tegal, de Smeroe in de afdeling Malang der residentie Passeroeran.

Sumatra's oostkust. (Oogst- en weerbericht over de maand Juni 1904). Aan de Deli-Crt. ontleend wij de mededeeling dat zonder uitzondering alle ingekomen rapporten over gebrek aan regen in de tweede helft der maand klagen. De eerste halve maand was, wat den regenval betreft, gunstig, zoodat het gewas, dat in dezen tijd rijpen moest, zijn eisch gehad heeft. De sinds 15 tot 17 Juni zowel in Langkat en Serdang als in Deli intredende droogte was voor het oogsten goed, maar de jonge aanplant stond te dorsten op het veld. „Regen en spoedige regen was dringend gewenscht, het gewas had veel te lijden van de droogte, sinds 16 Juni zonder regen”, dat zijn de berichten.

Deze droogte heeft geduurd tot 13 Juli, zoodat zeker een deel van den jongen aanplant is verloren gegaan.

Een ander deel der ondernemingen geeft den stand van het gewas op als goed en bevredigend, terwijl een maatschappij kan mededeelen, dat ze bijna geheel is afgevoogt. De wormplaag op sommige beneden-ondernemingen is nog niet overwonnen.

Boven-ondernemingen in het Serdangsche en Deli hebben begin Juni eenigen last gehad van den Bohorkwind, die ook een eenigszins nadeeligen invloed had op het drogen der tabak in de schuren. Door een buitje regen werd de schadelijke werking van den wind grotendeels opgeheven. Over hoeveelheid en hoedanigheid der tabak in schuur zijn de planters vrij goed te spreken. De kwaliteit schijnt over 't algemeen bevredigend en goed, al wordt door sommigen het voorbehoud gemaakt: „tot nu toe.”

De verscheppingen zijn afgelopen.

Het oogsten nam overal de handen in beslag; enkele maatschappijen hebben bijna alles reeds in schuur; met het verwerken van den grond voor 1905 werd een begin gemaakt.

Slijmziekte en pesin kwamen op eenige ondernemingen veelvuldig voor; over bibitziekte viel minder te klagen deze maand.

De gezondheid van het personeel wordt als goed opgegeven; onder het vee van twee ondernemingen kwam mond- en klauwzeer voor.

Het dure Tijmah. Er wordt erg geklaagd over de toelating van Chinezen te Tijmah, die den doodsteek zal geven aan het bedrijf van tal van waranghoudende geëerde europeesche en inlandse militairen. Tegen de concurrentie van de Chinezen zullen zij onmogelijk op kunnen. Onder deze Europeanen heerscht dan ook ontevredenheid, te meer daar het civiel bestuur niet altijd toehietelich is geweest militairen aan een baantje te helpen.

Wij lezen dan ook in de *Deli Ct.*, waaraan deze berichten zijn ontleend, dat er een geval bekend is, waarbij zich wel een dozijn gegageerden tot den werkgever wendden, maar ze konden geen van allen geholpen worden, omdat het baantje per sé aan een ambtenaar als bijbaantje gegeven moest worden. Dat het pauperisme door dergelijke dingen toeneemt en menige hongerende europeaan het fanatisme helpt aanwakken, spreekt.

Hoe menig Europeaan is in de Preanger en elders al niet tot den Islam overgegaan alleen om tot een beetje welvaart te kunnen komen? Ze kunnen nu eenmaal hun europeeschanschap niet ophouden, daarvoor ontbreken hun de middelen.

Er is een jong korporaal, geëmployeerd bij de hospitalen, die, vreedende voor zijn lot als hij tot den burgerstand zal zijn teruggekeerd, geheel tot het inlandse geloof is overgegaan. Men ziet den korporaal elken dag trouw naar de moskee gaan om zijn gebeden naar Mohamed op te zenden. Hij moet bepaald een mohamedaan zijn en in den kring zijner vrienden voelt hij zich niet meer thuis.

Dergelijke verschijnselen geven te denken als men zich de Gedangan-zaak voor den geest roept zegt het blad.

Het leven te Tijmah wordt voor de talrijke geëerde Europeanen met den dag duurder en duurder. Het is al een heele toer om aan één kip per week te komen, al wil men er 50 cent voor geven. Dit komt, omdat het hospitaal alleen vijf à zes honderd kippen per dag verslindt. Men moet de dames maar eens hooren over de duurte van kippen en andere levensmiddelen. Voor één klapper betaalt men niet minder dan 9 centen.

En men spreekt er nog wel van, dat hier nog minstens drie bataillons zullen bijkomen. Voor de kleine burgerij is de tijd nu gekomen om bijtijds van het dure en duurder wordende Tijmah te verdwijnen, zegt de schrijver.

Toestanden op Banka. Niettegenstaande het inder-tijd van regeringswege ingesteld onderzoek naar den toestand in de timijnen op Banka, schijnen deze, blijkens het *Bat. Nbl.*, nog verre van behoorlijk te zijn.

Wel zijn er sedert het vertrek van Dr. Winckler verschillende verbeterende bepalingen ingevoerd, maar deze raken niet de behandeling van den koelie in de mijn zelf. Hoe 't daarmede gesteld is, leert hetgeen de muntokse correspondent ter zake mededeelt.

In de mijn No. 2, gelegen bij kampong Aer Linding, aan den grooten weg naar Pangkal-Pinang, zoo schrijft hij, schijnt het weder niet plus te zijn. In het afgelopen jaar kwamen in diezelfde mijn o. a. opstootjes voor naar aanleiding van de dagtaken, welke volgens beweren, der klagers te zwaar zouden zijn. Wat thans als oorzaak der heerschende ontevredenheid moet worden aangemerkt, is nog niet bekend. De controle-opziener Engel is onlangs naar de mijn vertrokken, om een onderzoek in te stellen. De uitslag hiervan zal natuurlijk (!) wel geheim worden gehouden.

Ondertusschen vernam hij van goed ingelichte zijde het volgende:

De gezondheidstoestand in het mijn-district Muntok zou in den laatsten tijd, in het bijzonder wat het werkvolk betreft, nogal iets te wenschen overlaten. Zeer zeker bestaat de bepaling dat zieke koelies niet langer dan vier dagen in de mijn mogen worden aangehouden en bij ziekte van langeren duur naar het hospitaal te Muntok moeten worden geëvacueerd, doch zowals men weet, bepalingen zijn gemaakt om ze te ontduiken en vooral op Banka verstaat men wonderwel de kunst om door lamelijkheid en gemakzucht de beste bepalingen illusoir te maken. Het mijnwezen is nog steeds oppermachtig en een geneesheer kan, zelfs met den besten wil, weinig doen.

Zoo werd hem medegedeeld, hoe het zeer dikwijls zou voorkomen, dat zieken veel langer dan het voorgeschreven maximum-aantal dagen in de mijn worden aangehouden, dikwijls tot de komst van den dokter-djawa die slechts tweemaal 's maands de mijn bezoekt. Wel heeft het mijnhoofd de bevoegdheid, bepaald ernstige zieken al dadelijk naar Muntok te evacueeren, doch uit den aard der zaak laat een dergelijke bevoegdheid altijd zeer veel spelruimte toe.

Vooral als men in aanmerking neemt dat elke evacueant voor de mijn een schadepostje vertegenwoordigt, zal men niet verwonderd zijn dat zeer zeker een strenge controle op de zieken-verpleging in de mijnen noodzakelijk is. En zowals schrijver zeeven zeide, daartoe is een veertiendaagse visite van den dokter-djawa volstrekt onvoldoende. Daarenboven gaat zoo'n bezoek vliegsvlug; op één tournée worden alle mijnen van het district bezocht en is het dus niet mogelijk, iets meer dan een vluchtig overzicht te verkrijgen.

Iets verder lezen wij:

„Zeer kort na het vertrek van Dr. Winckler ontzag een technisch ambtenaar zich niet, tegen den uitdrukkelijken wil van den behandelenden dokter djawa, zieken uit het hospitaal te doen ontslaan, voorgevende dat ze genezen zouden zijn, hoewel dit volgens de pertinente verklaring van dien dokter-djawa niet het geval was. Een dergelijk optre-

den in een hospitaal, door een totaal onbevoegd ambtenaar, die zich daarbij niet ontzien zou hebben door rottanslagen hier en daar kracht aan zijn betoeg bij te zetten, kan moeilijk den indruk vestigen dat een inspectie vele goede gevolgen heeft. Volgens ter zake deskundigen zou de publicatie van een ander schrijver destijds in aanraking met den strafrechter hebben gebracht, ook al waren de feiten volkomen waar. Achteraf vernam hij echter dat de betrokken dokter djawa, bij de, kort na het voorgevallene, gehouden inspectie, de autoriteiten, belast met de inspectie, met het gebeurde in kennis zou hebben gesteld. En aangezien de beschuldigde ambtenaar tot heden nog in dienst is, moet wel worden aangenomen dat de ingediende klachten al evenmin uitwerking hebben gehad. Waren de klachten ongegrond, dan zou toch zeker de dokter djawa, die ze uitbracht, administratief gestraft zijn. Doch daarvan bleek al evenmin iets.”

Atejh. Aan de *N. R. Ct.* werd uit Batavia geseind, dat, bij een welgeslaagde overrompeling van Toekoe Keumangan in Tado door kapitein Heldens, de luitenant der marechaussee van der Zee geseineuld is.

Het blad teekent hierbij aan dat Toekoe Keumangan de aanlegger is der klewang-anvalven in het Senagansche, waarvan de patrouille-Tolluhs en Campionie het slachtoffer werd en waarbij laatstgenoemde sneuvelde.

Tado ligt op de westkust, in de onderafdeeling Meulabab. De geseineulde luitenant van der Zee was eerst kort bij de marechaussee geplaatst. Hij was een zoon van den bekenden oud-burgemeester van Enschede, die zelf wegens op Atejh bekomen zware verwonding als luitenant werd afgekeurd.

De correspondent te Batavia van de *N. R. Ct.* seint, dat bij een klewangaanval in Pusangan geseineuld is luitenant Smit.

Solor-eilanden. De correspondent van de *N. R. Ct.* te Batavia seint dat bij een tuchtiging van de kampong Moeda op Adonara de luit. t. zee Van der Berg geseineuld is. Resident Heckler, die ernstig verzet wacht, heeft de „Mataram” naar Makassar gezonden om instructies. Het Hinga-complex is sedert tien jaren oproerig.

Het blad teekent hierbij aan dat het eiland Adonara ten oosten van straat Flores ligt, en bij de onderafdeeling Solor van de afdeling Larantoeke der residentie Timor behoort.

Kapas-productie te Demak. Naar de *Locomotief* verneemt wordt van de kapasproductie van dit jaar in de afdeling Demak veel verwacht. Bedroeg de opbrengst van het vorig jaar in geld uitgedrukt plm. f 600,000, dit jaar zal zij naar gissing ruim f 1,000,000 halen.

Subsidie ingetrokken. Het *Bat. Nbl.* meldt dat de subsidies, ten behoeve van de cursussen in de nederlandsche taal aan inlanders, met het einde van dit jaar worden ingetrokken.

Kolonie Pangoengens. De resident P. F. Sijthoff te Semarang doet in verschillende bladen een dringende bede om geldelijke hulp, ten behoeve van bovengenoemde kolonie, nabij Tjoe, af. Pati. Door verschillende periodieke en andere bijdragen is mejuffrouw M. Jansz in staat gesteld genoemde kolonie, gelegen tegen het Moeria-gebergte, op een hoogte van ± 1800 voet, te stichten, alwaar zij van de oprichting af, nu twee jaar geleden, aan honderden noodlijdenden voedsel, kleeding, werk en geneeskundige hulp heeft verschaft.

De kolonie telt thans 96 personen, w. o. 49 kinderen. Een niet gering aantal deze lieden is daar van het oogeblik der stichting af. Dit pleit meer dan woorden kunnen doen, voor de goede verpleging en behandeling, welke zij daar genieten. Het aantal zieken is er opvallend klein.

De geldmiddelen dier inrichting zijn echter helaas bijna uitgeput, want gedurende de laatste maanden zijn door mejuffrouw Jansz geen giften meer ontvangen.

Daarom wordt een krachtig beroep gedaan, ook door ons, op de mildheid van allen, die willen medewerken tot de instandhouding en zoo mogelijk uitbreiding van de landbouwkolonie Pangoengens.

Inlandsche Nijverheid. Een aardig denkbeeld was het van een tiental Soerabajasche kopergisters om onder de auspiciën van den controleur Jasper en den heer Canter Visser, chef van de firma G. C. T. van Dorp & Co., alhier een toko te openen, waarin hun artikelen zullen worden tentoongesteld. Een Inlandsche bazar dus, op coöperatieven grondslag gevestigd.

Moge de drempel van het winkeltje dra versleten zijn, schrijft het *Soer. Hbl.*

Verbetering der positie van schouten en politieopzieners. De heer L. R. Priester, laatstelijk assistent-resident van Brobes en onlangs uit Nederland teruggekeerd, waar hij speciale studiën heeft gemaakt voor het politiewezen aldaar, heeft thans van de regering de opdracht ontvangen om een plan op te stellen, dat zal leiden tot verbetering der positie van de politie-opzieners en schouten te Batavia, Semarang en Soerabaja, lezen wij in het zelfde blad.

Stafreis naar Centraal-Borneo. Het *Soer. Hbl.* weet mede te deelen dat de chef van den generaal staf, de generaal majoor der artillerie van Kooten zich naar Borneo gaat begeven en wel naar het apatagegebied der Pegoesian, ten einde poolshoogte te nemen van het zich steeds uitbreidend verzet in die streken.

Muisenplaag. Professor Treub heeft stappen gedaan, tot het nemen van proeven een nieuw, door het instituut Pasteur gevonden, serum tegen deze plaag, dat in Frankrijk goede uitkomsten gaf.

Zijne proeven met Loffeler-serum, dat in Thessalie goede resultaten gaf, zijn mislukt, vermoedelijk wegens het verschil in constitutie, tusschen de europeesche veldmuis en de indische veldrat.

Examen dokter-djawa. Voorgesteld is de gelegenheid te heffen tot het afleggen van het examen in natuurkunde en de theoretische geneeskunde in Indië, in verband met de voor de dokters-djawa open te stellen gelegenheid om in Holland het arts-examen af te leggen.

Beoefening Papeen-taal. De heer van Dissel, ambtenaar ter beoefening van inlandse talen thans te Fak-fak, heeft om de toezending van een fonograaf verzocht.

Uitbreiding vrije geneeskundige behandeling. De regering heeft den directeur van O. E. en N. opgedragen een ontwerp in te dienen, strekkende tot de toekenning van vrije geneeskundige behandeling aan inlandse burgerlijke ambtenaren, hun weduwen en wezen.

De reis van den Directeur van O. E. en N. De directeur van O. E. en N. is weer te Batavia terug; het rapport van zijn reis over Java, met betrekking tot de inlandse nijverheid is gereed.

Palembang. In den avond van den 21n op den 22n Juni overviel een patrouille onder sergeant Van Cann te Telok-Rendah, aan de Batang hari, de schuilplaats van pangeran Adi en maakte 2 gevangenen. De buit bestond uit een voorlaadgeweer, munitie en blanke wapens.

Op den 22n Juni kwamen aldaar aan de gevangen genomen dochter van sultan Taha met haar 4 kinderen en haar tante, benevens de zuster en dochter van Mattahir en de vrouw van pangeran Adi.

Den 9n Juni werd een patrouille onder onder-luitenant Vroman aan de Alei beschoten. Levensgevaarlijk werden bij die gelegenheid gewond de eur. sergeant Remie stb. no. 54390 en de eur. fuselier De Jong stb. no. 50504; de laatste is sedert aan zijn wonden overleden. Bij de vervolging maakten wij 12 vrouwen buit, 2 donderbussen en oorlogsvoorraden.

Naar aanleiding van ingekomen berichten uit het Kompehgebied vertrok op den 6en Juli uit Palembang een patrouille sterk 40 bajonetten onder luitenant Nepveu derwaarts; docter Urbanek en de gewestelijke militaire commandant vergezelden de patrouille.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119 a

Gewaarschuwd wordt tegen

arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertellingen

West-Indische Berichten.

Suriname. Een treffende illustratie op de wijze, hoe in deze kolonie teleurgestelde verwachtingen worden in het leven geroepen, levert het bericht in *Onze West* over de staking der werkzaamheden op het placer der Mijnbouw Mij. Suriname, voorheen Granplacer. Genoemd blad schreef in zijn nummer van den 13en Juli II.:

„De vorige week is een gedeelte van het personeel afgevoerd van het placer der Mb. Mij. Suriname (voorheen Granplacer) terwijl de rest van het personeel, op enkele wachtsters na, de volgende week met den ingenieur Ball zal volgen. De werkzaamheden op het placer zijn gestaakt.

Het was te voorzien dat het daartoe komen zou. Men kent de lijdensgeschiedenis van het transport van den grooten goudbaggenmolen die op Granplacer gemonteerd is. Dit transport (op zich zelf een kransig stuk werk R. K. W.) heeft meer dan een jaar tijd gevorderd en schatten verslonden, zoodat het kapitaal van de maatschappij uitgeput was, nog vóór de molen goed en wel gemonteerd was. Daarop volgde eene reorganisatie der maatschappij. Genoeg zij het, op te merken dat na de reorganisatie, de herboren maatschappij in 't bezit was van een bescheiden kapitaal, dat geenszins in verhouding stond tot den opzet der onderneming. Het was dan ook te voorzien, dat indien niet aannemelijk de baggeren winsten opleverde, ook dit kapitaal weldra zou zijn uitgeput. En op spoedige te behalen winsten bestond weinig kans, daar de reusachtige baggermolen zich zelf een kanaal zou hebben te graven naar het geteelde der Diakreek, waar volgens nauwkeurige voorafgaande prospectus de exploitatie loonend zou zijn. . . . Op dit oogenblik is, zoo vernemen wij, de plaats waar de feitelijke exploitatie zou aanvangen, nog niet bereikt.”

In het zelfde nummer van genoemd blad wordt er op gewezen, hoe nu op verschillende placers van grotere maatschappijen, die uit gebrek aan middelen om de exploitatie op groote schaal voort te zetten, niet meer voor eigen rekening werken als H. & F. de Jong, Guyana Goud Placer, Sarumacca Co. en andere, weer goud gewonnen wordt door ze in onderhuur uit te geven aan kleine outginners (meest creolen), die een deel van de bruto-opbrengst aan goud aan concessionsarissen afstaan.

De creolen moeten blijk gegeven hebben uitstekende goudzoekers te zijn, maar als loonarbeiders in dienst der goud-maatschappijen niet bijster hebben voldaan, omdat men hun nu wat al te scherp op de vingers kijkt, zoodat er voor hen maar 'n schijntje aan den strijkstok kan blijven hangen. *Onze West* is overtuigd dat de minder goed gezindheid der arbeiders niet zonder invloed is op de resultaten van het bedrijf der maatschappijen, en meent dat het, in het welbegrepen belang der ondernemingen, overweging verdient, om de belangen der arbeiders in zekeren zin te verbinden aan die der ondernemingen, door hun een zeker percentage in de goudopbrengst in geld toe te kennen.

De goudaanvoer te Paramaribo bedroeg in de maand Juni II. 88113 grammen tegen gemiddeld 46 kilogrammen per maand in de vijf eerste maanden van dit jaar.

De grootste door een enkele Maatschappij bewerkstelligde aanvoer was weder afkomstig van de placers der „Compagnie des mines d'or” tot een hoeveelheid van 28865 grammen.

Omtrent de resultaten van het bedrijf dezer maatschappij ontleenen wij het volgende aan hetgeen H. D. daarover in de *Dépêche Coloniale* schrijft:

„De „Compagnie des mines d'or” zal ook dit jaar een zeer bevredigend dividend kunnen uitkeeren. Hieruit blijkt des te meer hoe de Maatschappij op vasten grondslag rust, nu de moeilijkheden in Guyana aan de exploitatie verbonden van dien aard zijn, dat geen enkele andere maatschappij dit jaar een dividend heeft kunnen uitkeeren. Hierbij komt nu nog de hoop op groote voordelen, welke door besparing op de bedrijfskosten zullen worden verkregen, zoodra de spoorweg zal zijn voltooid, die de haven van Paramaribo met de placers der maatschappij zal verbinden. Deze maatschappij kan zowel wat bestuur, als de wijze, waarop de ontginning geleid wordt, aangaat ten voorbeeld gesteld worden aan overeenkomstige koloniale ondernemingen. De Nederlanders zijn meesters op het gebied der kolonisatie, maar zij weten het initiatief van den vromdeling op prijs te stellen, en van dien kant heeft het der maatschappij aan aanmoediging en bescherming niet ontbroken. Officieele zendingen zijn haar voortdringen in het zuiden van Guyana gevolgd; evenals zij dit door hare gemachtigden heeft laten doen, worden nu van bestuurswege geologische onderzoeks-tochten in, tot dusverre onbekende streken gemaakt; een geheel aan goud werkelijk rijk gebied, zal door haar initiatief ten algemeenen nutte opengesteld worden.

Niettegenstaande de moeilijkheden aan de exploitatie verbonden, ditmaal bijzonder groot, wegens het gebrek aan werkrachten en de buitensporige eischen der Boschnegers voor het transport langs de Marowijne, heeft de Maatschappij over 1903 een winst gemaakt van ruim f 30000. Hierbij gevoegd het, op 't einde van 1902 op nieuwe rekening overgebracht saldo ad circa f 93000, zou een bedrag van f 123000 ter verdeling onder aandeelhouders, enz. beschikbaar zijn. De maatschappij heeft echter gemeend slechts een bedrag van ruim f 41000 te moeten aanwenden voor het uitkeeren van een dividend ad 5 percent, en een som van ruim f 82000 op nieuwe rekening over te brengen, waardoor ook voor 1904 de uitkeering van een, minstens even groot, dividend verzekerd is.

De werken aan den spoorweg hebben een groot aantal arbeiders aan de placers der maatschappij onttrokken, waardoor deze oogmerkkelijk handen tekort komt, maar na afloop van den spoorwegaanleg zullen een groot aantal, met grondverzet vertrouwdde arbeiders vrij komen, welke de maatschappij juist voor hare alluvionaire ontginning noodig heeft.

Wat de exploratie van 't Lawagebied betreft, hebben reeds twee of drie officieele zendingen die streek doorkruist, onder de leiding van bij uitstek deskundige ingenieurs, en andere zendingen volgen elkander op dit oogenblik op.

Om kort te gaan, de „Compagnie des mines d'or” kan de toekomst met de meest hoopvolle verwachtingen tegemoet zien.”

Domme luijes die Franschen toch, wat? Zoo helemaal geen begrip van gokken. Waarom niet de heele winst opgemaakt in plaats van zoo'n simpele 5 percent uit te keeren. Dat zou 'n rush geven voor Compagnietjes. 't Werkkapitaal zou 'r wel mee gecoeid wezen, zoodat stagnatie in het bedrijf kon worden verwacht, maar is dit dan wel hoofdzaak en niet het edele beurspels? Domme

luitjes, die Franschen! Neen dan zouden wij er heel wat meer uit halen, niet uit de concessie, da's bijzaak, maar uit de zakken van 't groote publiek, dat wil bedrogen zijn en dus ook moet worden bedrogen.

De bacoove-anplant blijkt nog al in den smaak der planters te vallen. Voor de, door het bestuur van Jamaica ontboden plants, waren zooveel aanvragen ingekomen, dat de aanvragers ieder slechts de helft van de, door hen gewenschte hoeveelheid kunnen ontvangen.

Betreffende de cacao-cultuur ontleenen we weer 'n gunstig berichtje, ditmaal aan een correspondentie uit Coronie aan de *Nieuwe Surinaamsche*. De correspondent schrijft dan:

„Degene, die vóór een 15 jaren zou zijn komen aanwaaien met katoen-aanplant, toen de cacao-plantages in fleur stonden, zou wel geen gehoor tot het planten van katoen gevonden hebben. In zulk 'n toestand verkeert Coronie alsnog. We hebben geen cacao-ziekte, geen krulloten. En wij maken geregeld product. De pluk begint een beetje en met deze mail gaan pm. 90 balen naar Paramaribo, waarbij dan nog komt wat de kottertjes geregeld vervoeren.”

Den 14en Juli II. is het voorstel van den heer Wilmans in de Statenizing van dien dag in behandeling genomen. 't Gold namelijk de quaestie om den Gouverneur te verzoeken, maatregelen te willen doen nemen, ter verbetering van waagsteiger en entrepôt. Over het geheel genomen was men het over de strekking van het voorstel vrij wel eens, maar de geopperde twijfel of de gekozen weg wel de ware moest worden geacht, deed den heer W. besluiten zijn voorstel in te trekken.

We hadden ons al lang afgevraagd, hoe 't toch komt, dat er te Paramaribo zoo weinig behoefte aan pers-voorlichting bestaat, zoodat er slechts 'n vijftal bladen werden gevonden, *Onze West*, *Surinamer*, *Nieuwe Sur. Cour.*, *Surin. Bode* en *Suriname*. Sedert den 15en Juli II. is het half dozijn vol gemaakt door de verschijning van het eerste nummer van *Paramaribo* wier redactie in hare inleiding zegt: „*Paramaribo* zal een onverbiddelijk zedenmeester zijn, een eerlijk volksleider en niemand ontzien, waar het geld recht en billijkheid.”

Hier geldt wellicht met 'n kleine variatie op 'n oude spreuk „zooveel bladen, zooveel partijtjes.” Och, och! welk 'n verdeeldheid.

Uit Oost-Indische Bladen.

Kadij's (bedevaartgangers), of Santri's. Het is een opmerkelijk feit in onze indische geschiedenis, zegt OPMERKER in het *Soer. Hbl.*, waaraan dit opstel is ontleend, dat wij na ruim drie eeuwen sedert onze eerste vestiging in Indië, de propaganda van den Islam en de daarmede gepaard gaande en toenemende dweepzucht onder de bevolking kalmweg blijven aanzien, hoe vaak men ook de schadelijke gevolgen daarvan heeft moeten ondervinden. Niettegenstaande de herhaaldelijk reeds voorgekomen uitbarstingen van dat fanatisme, worden er maar geen afdoende maatregelen genomen om dergelijke beroeringen te voorkomen en voor goed onmogelijk te maken.

Schrijver betoogt verder de urgentie daarvan, omdat dat fanatisme zich niet alleen bepaalt tot de bevolking, onder welke het, zowals een ieder in de binnenlanden kan constateren, met de jaren toeneemt, maar hoofdzakelijk ook omdat het zich meer en meer onder hare hoofden op een bedenkelijke wijze begint te uiten en dat van grooten invloed op het volk is, dat zich daardoor gewilliger tot allerlei ongeoorloofde daden laat aanspreken.

Men maakt zich ongerust — zegt de schrijver — over een buitenlandschen vijand in 't verschiet en rust zich toe ten koste van miljoenen, terwijl men zich om een veel grooter gevaar, nl. den inlandschen vijand, vertegenwoordigd door den Islam en zijne propagandisten, met name de kadij's of santri's, volstrekt niet bekommert en de afreis van honderden Mekkahgangers zonder eenige beperking of bemoeielijking, behalve den geldelijken waarborg, gewillig toelaat, er niet aan denkende dat, zoo handelende, in niet geringe mate het daaraan verbonden gevaar dat de hun zoo onderdanige bevolking ten langen leste in eene moeilijke handelbare zal veranderen, in de hand gewerkt wordt.

Dat men dit niet wil inzien, en er geen voorzorgsmaatregelen tegen neemt (men bemerkt er althans niet veel van) en steeds vertrouwt dat het met dat toenemend fanatisme wel zoo'n vaart niet zal loopen, laat zich moeilijk verklaren.

Het is intusschen onverantwoordelijk om alles bij het bestaande te laten en voorzorgsmaatregelen voor den vervolg te veronachtzamen.

„Aux grand maux les grands remèdes” en regeeren bestaat niet alleen in de loopende zaken te administreeen en te zorgen dat de uitgaven en inkomsten van den staat in evenwicht worden gehouden, maar tevens in het voorzien der mogelijke gebeurtenissen en het zich daarvoor voorbereiden. Alléén in dat geval kan men spreken van eene *krachtige* regeering.

Daarna gaat de schrijver over tot het bespreken der voorzorgsmaatregelen, die men, naar zijn meening, zou moeten nemen.

Ingevolge de wet der evolutie heeft ook de javaansche bevolking zich in de laatste jaren meer en meer geëmanicepeerd. Van kind, is zij met de jaren mensch geworden, waartoe het onderwijs op de inlandse scholen, de maleische dagbladpers en het verkregen onderricht bij de verschillende industriële ondernemingen in niet geringe mate heeft bijgedragen. Thans komt zij voor een groot deel voor hare menselijke rechten op en laat zich niet meer slaafs door hare hoofden behandelen; wat maar al te duidelijk aangehaard wordt bij werkovereenkomsten van verschillende aard, waarbij zij zeer goed voor hare rechten weet optekomen.

Die evolutie is eene der natuurwetten welke wij niet kunnen tegenhouden; doch het daarmede gepaard gaande en toenemend fanatisme behoeven wij althans niet in de hand te werken door het te laten voortwoekeren, tot tijd en warte het ons overvalt.

Daar tegen maatregelen te nemen ter bevordering der algemeene orde in den staat en ter voorkoming van latere rampen, is derhalve een gebiedende plicht.

Die repressieve en preventieve middelen aan te toonen en te bespreken kan derhalve zijn niet hebben.

Daartoe dienen wij vooraf de redenen nategaan, welke de jongste oproerige beweging hebben teweeggebracht.

Dat ontevredenheid onder de bevolking tengevolge der polowidjo-kwestie, of andere zaken in verband met den grondhuur en werkovereenkomsten, van het voorgevallene de oorzaak zouden zijn, is niet aanneembaar.

De bevolking is over het algemeen genoegzaam ontwikkeld om in dergelijke zaken niet tot feitelijke verzet tegen het gezag overteslaan, daar zij zich zeer goed bewust is dat zij in haar verzet tegen de openbare macht geen steun bij de overige bevolking van Java zal vinden, en wel alleen reeds omdat elke ontevredenheid van dien aard slechts plaatselijk is en nimmer algemeen kan zijn.

Bovendien heeft zij andere middelen tot hare beschikking om haar recht te verkrijgen en weet zij zeer goed, dat men haar niet door dwang kan noodzaken hare gronden of haar arbeid te verhuizen, daar aanbod en afwijzing voor beide partijen openstaan en men daarin volkomen vrij is.

Eene meer geldige reden zou te vinden zijn in het afpersingssysteem, waaraan de volking sinds onheuglijke tijden stelselmatig blootstaat en dat wordt uitgeoefend door hare hoofden, groot en klein, op alle mogelijke wijzen. Het is bekend dat de inlander aan chronisch geldebrek lijdt en dat deze kwal teeneemt, naarmate zijn inkomen hooger wordt. De regenten hebben, behalve voor het ophouden van hun maatschappelijken stand, nog tal van uitgaven te doen, waarvoor zij buiten hunne bezoldiging van gouvernementewege geen vergoeding ontvangen.

ADVERTENTIËN.

Alle Hygienische Artikelen N.M.

zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sortering voorhanden. Geill. prijscourant 10 cents. Geill. brochure 70 cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer

nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut betrouwbaar. Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen f2.50 enkel, f5.— dubbel. „De nieuwe breukband” syst. Dr. DUPUIS te Parijs, zonder veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden, prijs f5.— dubbel f10.— Naar buiten met 15 cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours.

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies tot den Hofkapper**

Justman Jacob

Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Degelijk Pension

aangeboden te **Apeldoorn**, door twee Dames, desgewenscht onderricht in alle huishoudelijke bezigheden en leiding bij studie. f 500 's jaars.

Brieven bureau v. d. blad. Lett. E. J.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS.

Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor. 's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

„Pension L. SMISSAERT”

Reinkenstraat 46, 'S-GRAVENHAGE.

PENSION

Koningsplein 6, 's-Gravenhage.

Gemeubileerde Apartementen te huur met of zonder pension, per maand, per week of per dag.

Eene jonge Dame

van goeden huize, met akte L. O. en Handw., ook kennis van vreemde talen en muziek zag zich gaarne **geplaatst** bij eene familie, die naar Indië gaat, ook genegen het toezicht van een paar kinderen op zich te nemen.

Br. fr. bur. v. d. blad onder motto **Indië**.

Complete Meubeleering

van HUIZEN tegen **aannemelijke conditiën**. Adres A. MOJET, van Brakelstraat 68.

Firma A. KOKKE.

Nieuwe Havenstraat 46.

UITZENDING VAN DINERS f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek. Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

CITY-BAGS echt leder, 39 cm lang, à f 3.95.

W. POPPINK,

ZADEL- EN KOFFERMAKER.

151. Prins-Hendrikstraat. 151. — DEN HAAG.

N. B. Lederwaren bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar gratis gerepareerd.

Onze beroemde Santal Parelen

gezen snel en zeker alle Nier- en Blaasaandoeningen, pijnlijke, moeielijke en bloederige urmeloozing en **Geheime Ziekten**, zoowel nieuwe als verouderde bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon f 1.20, fr. p. p. f 1.30. Uitsluitend verkrijgbaar bij:

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

's-Gravenhaagsche **Crediet-vereeninging en Depositokas** Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:

Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in **Effecten en Coupons**. **Credieten** tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaats gelden à **deposito**, in **chèque-rekening**, in de **spaarkas**.

Correspondent van de **Ned. Ind. Es-comptio-Maatschappij**. Betaalt hare **Wissels** uit. Fourniert tegen zeer voordeelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië**.

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.

Kantoortijd 9—3 uur.

Bij eene beschaafde familie

te NIJMEGEN, met een jongen van ongeveer 12 jaar, leerling H. B. S., bestaat gelegenheid tot opname van een jongen, liefst van denzelfden leeftijd. Toezicht op en hulp bij de studie wordt verzekerd.

Brieven bureau van dit blad onder No. 27.

Te Scheveningen

bestaat bij gehuwde lieden gelegenheid tot **opvoeding en verzorging van kinderen en jongelieden** voor wien verblijf onmiddellijk aan zee onder flink toezicht, alsmede goede scholen (ook middelbare) gewenscht wordt.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door den Alg. Secretaris der Afdeling 's-Gravenhage der Vereeniging OOST en WEST, *Laan van Meerderroort 195* te 's-Gravenhage.

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, boschrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een gezellige, niet te dure woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst en Wetenschap is er hetzelfde te genieten als in grotere steden, maar veel goedkooper.

De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een Gymnasium, H. B. School (beiden ook voor meisjes toegankelijk), Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidsschool (tekenen, bootsen, heutsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), Muziekscholen, Taalcursussen, Kookschool, Rijksnormaalscholen, enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.

M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

„PIETEM JEP

der Wereld.

Tijdschrift

Literair

„Elixir de la Haye”

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN HEERENHOEDEN en PELTERIJEN Prinsstraat 39, 'S-GRAVENHAGE.

MEDICINALE COGNAC.

2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—, 12 flesschen f 14.— Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.

Benig Importeur voor Nederland.

W. F. NOMAN, Scheveningen.

Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

Bij de Uitgevers-Maatschappij **HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG**

te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:

AANTEKENBOEK

voor betaalbaar gestelde

COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN.

Prijs 40 cent.

Sanitas Mannenhulp.

Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend abnormaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.

Sanitas Vrouwenhulp.

Pillen van Dr. Mortin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage.

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen.

P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.

Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Lambert Waterreus, Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag. TELEPHOON 1447.

Directe import uit Indië.

Salak - Manga - Pala - Boentjies - Leng - Keng assin Atjar - Rebong - Tjamperadoek - Koentjie etc. Eend - Kip - Kuiken in Gelei (Poerworedjo) - Guava (Djamboe bidjie) Geraspte Klapper - Samballans - Manissans - Boemboe Mie - Goela aren - Roode visch - Klapperolie etc.

CHOCOLADE: Marquis, Cailler, Suchard, Lindt, Gala-Peter, Frey, Tobler, Bendsdorp, Blooker en Droste.

BONBONS: Marquis, Cailler, Suchard, Heller, Peter, Courtois, Droste, Bendsdorp.

SURPRISES: Poppen in Scheveningsche en Zeeuwsche Kleederdracht van af f 2.50, gevuld.

Drops, Chocolate Bûches en Oublicën.

HAAGSCHE HOPJES van NIEUWERKERK.

Vve A. WIJNMAN, Noordeinde 7, Den Haag.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Vraagt

de bekende

Saucen en

Uw Leverancier

Groenten, Soepen,

Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren. Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitsland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang f 4.—. Los nummer franco na inzending van f 0.50.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagse Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”, HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

Zwakte, Onmacht, Uitputting,

Overspanning, Slapeloosheid, Droomen enz. wordt radicaal en spoedig genezen door onze beroemde **Amerikaansche Versterkings Pillen**. Talrijke attesten en aanbevelingen. Prijs f 2.— per flacon; f 2.10 franco p. p.

Uitsluitend echt verkrijgbaar bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

De wedono's en assistent-wedono's hebben behalve de tegemoetkoming aan hunne familieleden, dikwerf kinderen die de europeesche scholen of hogere burgerscholen bezoeken en behalve die geldelijke opofferingen ook belangrijke uitgaven, verbonden aan het opsporen van misdadigers, welke uitgaven hun niet vergoed worden.

handel onledig houden, de arabische kleedingdracht; voor Chineezers, de chineesche; voor inlanders, hetzij islamiet, nl. Mekka-ganger of niet, de indische kleedij, men late de inlanders, die daaraan behoefte gevoelen, vrij in hun gaan naar Mekka; doch, als politieele maatregel, late men niet toe dat zij, terugkeerende hetzij als genaturaliseerde arabier of niet, zich aan wal begeven in eene andere kleedij als die van den gewonen inlander. Arabische kleeders, door hen medegebracht, moeten worden geconfisceerd, evenzo als alle kenteekenen, welke hen als Mekka-gangers zouden doen herkennen.

den toestand te brengen; terwijl in den loop der vorige week eene commissie van vlag-, opper- en hoofdofficieren van de marine en van het koloniale leger, onder voorzitterschap van den minister van marine, te Parijs is samengekomen om te beraadslagen over de middelen om de koloniën, en in het bijzonder Cochinchina en Tongkin in staat van verdediging te stellen.

op Kameroen gevestigd en de belangrijkste tocht, in 1903 van die zijde ondernomen, was wel die, welke uitgaande van het Kolonial Wirtschafliches Komitee onder leiding van den heer Bauer werd gemaakt en hoofdzakelijk de verkenning van 't Boven-Benoë-gebied beoogde.

Van Vreemde Koloniën.

Het gele gevaar. Men is, naar aanleiding van het, voor velen onverwacht succes der japanesche wapenen in buitenlandse koloniale kringen zoo'n beetje benauid geworden.

Boekbespreking.

Van den sigarenfabrikant A. Hillen te Delft ontvingen wij ter kenniseming een present-exemplaar van het op den 1sten Augustus j.l. voor het eerst verschenen nummer van het maandblad „le fameux“.

Voorname inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercur. 2 Aug. 1904. No. 31. Soekaboemische Landbouwvereniging. — M. Greshoff: De zetmeelsoorten van West-Indië. — H. P. de Vries: Iets over Curaçao. — Malangsche Landbouw-Vereeniging. — M. Greshoff: Kurk en kurkafval. — Wortelziekte bij de peper op Java. — Uit de oude doos: Een theespraatje, door S. Kalf (vervolg). — Verslagen van Maatschappijen, enz.

ADVERTENTIE.

den Haag

Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice

Pension Hollandaise
VILLA NINE.
Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. ROOSEBOOM—H. E. van Blommestein.

TE HUUR:

het geheel nieuw gerestaureerd HUIS, Prins Hendrikplein no. 9.
Te bevragen Jacob van der Doesstraat 56.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
aux Expositions
DU TRAVAIL de PARIS et LION

Marie Derwel,
Corsets sur Mesure
LA HAYE.

MARIE DERWEL

Jacob v. d. Doesstraat 36
la Maison est transférée
Anna Paulownastraat 45.

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92
en
Jan van Riebeeckstraat 56,
DEN HAAG.
Leveren KLEEDING NAAR MAAT
van solide stoffen en billijken prijs.
Atelier voor nette reparatiën.

P. Happel Jr.

CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

G I D S

VOOR

Repatriëerenden,

Gratis aanbieding van de Haagse Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
hotels gratis aan de repatriëerenden
aangeboden:

- Hôtel des Indes, Batavia.
- Grand Hôtel „Java”
- Hôtel „Ort”
- „ Du Pavillon, Samarang.
- „ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
- „ Simpang, Soerabaja.
- Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor
advertentiën.

Eerste Nederlandsche

Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit.

Hoofdkantoor 's-Gravenhage, KNEUTERDIJK 11.

Directeuren:

Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS en Mr. Dr. W. P. J. BOK.

Adjunct-Directeur: P. DEURINK.

Sluit Levensverzekeringen in alle vormen, Weduwenpensioenen, Studiebeurzen, dadelijk ingaande en uitgestelde Lijfrenten.

Spaar- en Levensverzekeringen zonder geneeskundig onderzoek.

Levensverzekeringen met staking van Premiebetaling bij intredende Invaliditeit.

Invaliditeits-Pensioenen, gecombineerd met ouderdoms-pensioenen.

Bijkantoren te: AMSTERDAM, ROTTERDAM, GRONINGEN, DORDRECHT,
BRUSSEL, SOERABAJA en PARAMARIBO.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseeren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en a deposito, incasseeren verloffstractementen en pensioenen.

Met 1 dag opzegging 2 pct.
Voor 1 maand 2 1/2 „
„ 3 maanden 3 „

Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

Koopen of verkopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's Gravenhage.

Toezending Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.
Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.
Toegang voor leden der Vereniging en geïntroduceerden.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) / 0.80.
Diné / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES voor 12 plats du jour f 7.00,
voor 12 diners f 12.50.

Het lokaal is telefonisch verbonden, zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
LIJCHT. — SOLIDE.

Van af f 3.— tot f 60.—

70 pCt. vrachtesparing.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.

Fabriceeren alle Geomprimeerde Geneesmiddelen,

Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnerken.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romoyn, Prof. Korteweg
Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk.

Te bekomen bij alle Apothekers.

Weekblad voor Indië

Met 1 Mei is te Soerabaja verschenen een belletristisch

Weekblad voor Indië,

onder hoofdredactie van M. VAN GEUNS.

Abonnementsprijs voor Nederland f 3.— per kwartaal.

Agent voor Nederland, Uitgeversmaatschappij

„Het Gemeenschappelijk Belang”, Haagpoort 4. Den Haag.

Transport-Maatschappij DUINOORD

Bergplaats voor Inboedels 2800 M□

N. C. HOOGTEIJLING v/h. ROO & Co, Den Haag.
Annex BEHANGERIJ, STOFFEERDERIJ.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACLEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2 1/2 cent.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maidienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
Sindoro *	1904	1904	1904	1904	1904
Salak	20 Aug. 1 Sept.	6 Sept.	25 Sept.	27 Sept.	27 Sept.
Lawee	3 Sept. 15	20	9 Oct.	11 Oct.	11 Oct.
Ardjoeno	17	29	4 Oct.	24	26
Goentoe	1 Oct. 13 Oct.	18	7 Nov.	9 Nov.	9 Nov.
Merapi	15	27	1 Nov.	21	23
„Ophir”	29	10 Nov.	15	5 Dec.	7 Dec.
Gedé	12 Nov. 24	29	19	21	21
	26	8 Dec.	13 Dec.	2 Jan.	4 Jan.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkenslyters & Trom Anna Paulownastraat 1 d. 's-Hage

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10—12 en van 2—4
inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commis-
den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat n°. 16.

Een jonge dame met akte L. O., Handwerken en Muziek, zag zich gaarne geplaatst als gouvernante voor Indië.	Een oud-Offic. Art., leeraar in Wisk. voor te geven van privaatesen tegen billijken prijs.
Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Deensch en Italiaansch.	Eene Dame voor Zanglessen.
Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.	Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
Een bekwaame linnennaaster.	Vier Dames voor waarnemen van een bureau houden.
Eene jonge Dame die als Gouvernante naar Indië wil.	Twee Dames om met eene familie op te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben gereisd.
Drie geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.	Een gep. sergt. maj., gehuwd, voor hield bewaarders, adm. betrekking, geldincasseeren.
Drie dames voor pianolessen.	Twee gew. O.-I. ambt. voor administratieve betrekking.
Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).	Twee jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.
Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).	Eene dame voor het verplegen van een zieke dame.
Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.	Een gep. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.

De 's-Gravenhagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.